

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноватики, природокористування та
інфраструктури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту інноватики,
природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ

2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав»

ступінь вищої освіти: магістр

галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність: 051 «Економіка»

освітньо-професійна програма: «Експертна оцінка землі та нерухомого майна»

кафедра економічної експертизи та землевпорядкування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
денна	1	2	32	14	5	6	93	150	2

Тернопіль – ЗУНУ, 2024

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки магістра галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26.06.2024 року).

Робочу програму склав доцентом кафедри економічної експертизи і землевпорядкування, канд. екон. наук Андрій Бутов

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної експертизи та землевпорядкування, протокол № 1 від 27 серпня 2024 року

Завідувач кафедри, д-р екон. наук, професор

Борис ЯЗЛЮК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Економіка», протокол № 2 від 30 серпня 2024 року

Голова групи забезпечення спеціальності д-р екон. наук, професор

Віктор КОЗІЮК

Гарант ОП Спеціальності д-р екон. наук, професор

Борис ЯЗЛЮК

1. СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав»

1. Опис дисципліни «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав»

Дисципліна – стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни: вибіркова Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів - 3	Спеціальність 051 Економіка Освітньо-професійна програма – «Експертна оцінка землі та нерухомого майна»	Рік підготовки: <i>Денна -1</i> Семестр: <i>Денна - 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i>
Денна форма: Загальна кількість годин – 150		Індивідуальна робота: 5 год Тренінг: 6 год Самостійна робота: <i>Денна – 93 год.</i>
Тижневих годин: 10 год, з них аудиторних – 3 год		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав» є оволодіння студентами глибокими знаннями щодо проведення експертної грошової оцінки земель та земельних ділянок, оцінки нерухомого майна та майнових прав, що належать фізичним і юридичним особам України на території України та за її межами, нормативно-методичного забезпечення, планування та управління в сфері оціночної діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- Застосовувати норми національних та міжнародних стандартів оцінки майна та майнових прав;
- Розуміти та строго дотримуватись стандартів професійної діяльності, у тому числі стандартів етики, володіння сучасними техніками комунікацій, подання та експертизи результатів оцінки й аналізу;
- Здатність збирати інформацію про об'єкт оцінки, складати точний опис об'єкта оцінки, визначати й обґрунтувати методи проведення оцінки відповідно до стандартів оцінки, встановлювати основні ціноутворюючі фактори, що впливають на вартість об'єкта оцінки, вивчати ринок і вартість аналогічних об'єктів.

2.3. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- вміти скласти звіт про оцінку майна за структурою та змістом відповідно до вимог національних стандартів оцінки;
- знати стандарти професійної діяльності оцінювачів, процедуру ліцензування оцінювальної діяльності;
- знати систему міжнародних стандартів оцінки майна та майнових прав;
- знати правові основи оціночної діяльності та законодавства України в сфері оцінки майна та майнових прав;
- вміти проводити оцінку майнових прав інтелектуальної власності;

3. Зміст дисципліни «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав»

Змістовий модуль 1. Система національних стандартів оцінки майна та майнових прав

Тема 1. Суть стандартизації в сфері оцінки майна та майнових прав

Оцінка майна та майнових прав як важлива передумова функціонування та розвитку цивілізованих ринкових відносин. Нормативно-законодавче регулювання оцінки майна та майнових прав. Національні стандарти оцінки майна та майнових прав. Етапи розвитку вітчизняної оціночної діяльності. Проблеми сучасної оціночної діяльності в Україні.

Література [1; 2; 3; 5; 7; 17].

Тема 2. Теоретичні основи оцінки майна та майнових прав в Україні

Сфера застосування та структура закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». Майно, яке підлягає оцінці. Майнові права, які можуть оцінюватися. Форми оціночної діяльності. Суб'єкти оціночної діяльності. Обов'язкові випадки проведення оцінки майна. Методичне регулювання оцінки майна.

Література [4; 5; 6; 7; 17].

Тема 3. Оцінка нерухомого майна та майнових комплексів за національними стандартами

Поняття вартості та її модифікації. Принципи оцінки майна. Методичні підходи до оцінки нерухомого майна та майнових комплексів. Загальні засади оцінки нерухомого майна. Особливості цілісних майнових комплексів як об'єкта оцінки. Мета проведення оцінки ЦМК. Інформаційні джерела для розрахунку вартості ЦМК. Фактори, що враховуються при визначенні вартості ЦМК. Особливості використання підходів та методів щодо оцінки ЦМК.

Література [5; 6; 7; 16; 17].

Тема 4. Особливості здійснення оцінки майнових прав інтелектуальної власності

Види об'єктів інтелектуальної власності. Об'єктивна необхідність оцінки об'єктів інтелектуальної власності. Основні нормативні акти, які регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності. Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності». Особливості застосування методичних підходів до оцінки майнових прав інтелектуальної власності. Специфіка оцінки промислової власності. Особливості оцінки прав користування. Види договорів у сфері інтелектуальної власності. Види ліцензій та їх характеристика. Методи визначення вартості ліцензії.

Література [6; 9; 11; 14; 17].

Змістовий модуль 2. Система міжнародних стандартів в сфері оціночної діяльності

Тема 5. Міжнародні стандарти оцінки

Міжнародні стандарти оцінки (МСО): основні цілі та завдання. Історія та передумови створення МСО. Міжнародний кодекс поведінки оцінювачів. Провідні міжнародні організації оцінювачів. Міжнародний комітет оцінювання стандартів IVSC (International Valuation Standard Committee) та його роль. Стандарти IVSC: структура та зміст.

Література [8; 10; 11; 17].

Тема 6. Оцінка майна та майнових прав за європейськими стандартами Законодавство Європейського Союзу і оцінка майна. Європейські стандарти оцінки (EVS).

Структура Європейських стандартів оцінки. Європейська асоціація оцінювачів TEGoVA (The European Group of Valuers' Associations). Мета та основні види діяльності TEGoVA.

Література [6; 7; 8; 9; 10].

Тема 7. Стандарти оцінки країн Світу

Національні організації у сфері оцінки. Особливості оціночної діяльності країн Європи, Америки та Азії. Американське товариство оцінювачів. Японська асоціація оцінювання нерухомості. Королівське суспільство фахівців з нерухомості RICS (Royal Institution of Chartered Surveyors). Англійські стандарти оцінки Standards RICS. Українське товариство оцінювачів (Ukrainian Society of Appraisers).

Література [8; 10; 11; 28; 30].

Тема 8. Гармонізація національних стандартів оцінки з міжнародними

Схожості та відмінності між національними та міжнародними стандартами оцінки. Завдання та напрями гармонізації стандартів. Способи узгодження національних стандартів оцінки з міжнародними. Гармонізація українських стандартів оцінки з міжнародними. Національні стандарти, що ідентичні європейським стандартам.

Література [8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 17; 28; 30].

**4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СТАНДАРТИЗАЦІЯ В СФЕРІ ОЦІНКИ МАЙНА ТА МАЙНОВИХ ПРАВ»**

Денна форма навчання

Кількість годин						
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Тренінг	Самостійна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Система національних стандартів оцінки майна та майнових прав						
Тема 1. Суть стандартизації в сфері оцінки майна та майнових прав	4	2	2	3	12	Тести, поточне опитування
Тема 2. Теоретичні основи оцінки майна та майнових прав в Україні	4	1			12	Тести, поточне опитування
Тема 3. Оцінка нерухомого майна та майнових комплексів за національними стандартами	4	1			12	Тести, поточне опитування
Тема 4. Особливості здійснення оцінки майнових прав інтелектуальної власності	4	2			12	Тести, поточне опитування
Змістовий модуль 2. Система міжнародних стандартів в сфері оціночної діяльності						
Тема 5. Міжнародні стандарти оцінки	4	2	3	3	12	Тести, поточне опитування
Тема 6. Оцінка майна та майнових прав за європейськими стандартами	4	2			11	Тести, поточне опитування
Тема 7. Стандарти оцінки країн світу	4	2			11	Тести, поточне опитування
Тема 8. Гармонізація національних стандартів оцінки з міжнародними	4	2			11	Тести, поточне опитування
Разом	32	14	5	6	93	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

Тема 1. Суть стандартизації в сфері оцінки майна та майнових прав

Мета: ознайомити студентів з національними стандартами оцінки майна та майнових прав.

Питання для обговорення

1. Оцінка майна та майнових прав як важлива передумова функціонування та розвитку цивілізованих ринкових відносин.
2. Нормативно-законодавче регулювання оцінки майна та майнових прав.
3. Національні стандарти оцінки майна та майнових прав.
4. Етапи розвитку вітчизняної оціночної діяльності.
5. Проблеми сучасної оціночної діяльності в Україні.

Література [1; 2; 3; 5; 7; 9].

Практичне заняття 2

Тема 2. Теоретичні основи оцінки майна та майнових прав в Україні

Мета: ознайомитись із сучасним станом та перспективами розвитку оціночної діяльності в Україні, проаналізувати структуру і зміст закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні».

Питання для обговорення

1. Сфера застосування та структура закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні».
2. Майно, яке підлягає оцінці.
3. Майнові права, які можуть оцінюватися.
4. Форми оціночної діяльності.
5. Суб'єкти оціночної діяльності.
6. Обов'язкові випадки проведення оцінки майна.

Література [4; 5; 6; 7; 9].

Практичне заняття 2

Тема 3 Оцінка нерухомого майна та майнових комплексів за національними стандартами

Мета: розглянути особливості оцінки майна та цілісних майнових комплексів за національними стандартами.

Питання для обговорення

1. Поняття вартості та її модифікації.
2. Принципи оцінки майна.
3. Національний стандарт №2 «Оцінка нерухомого майна».
4. Методичні підходи до оцінки нерухомого майна.
5. Загальні засади оцінки нерухомого майна.
6. Національний стандарт № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» 7. Фактори, що враховуються при визначенні вартості ЦМК.
8. Особливості використання підходів та методів щодо оцінки ЦМК.

Література [5; 6; 7].

Практичне заняття 3

Тема 4 Особливості здійснення оцінки майнових прав інтелектуальної власності

Мета: розглянути особливості здійснення оцінки майнових прав інтелектуальної власності.

Питання для обговорення

1. Види об'єктів інтелектуальної власності.
2. Об'єктивна необхідність оцінки об'єктів інтелектуальної власності.
3. Основні нормативні акти, які регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності.
4. Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності».
5. Особливості застосування методичних підходів до оцінки майнових прав інтелектуальної власності.
6. Специфіка оцінки промислової власності.
7. Особливості оцінки прав користування.
8. Методи визначення вартості ліцензії.

Література [6; 9; 11; 14].

Практичне заняття 4

Тема 5. Міжнародні стандарти оцінки

Мета: розглянути існуючі системи міжнародних стандартів оцінки, проаналізувати їх зміст та структуру.

Питання для обговорення

1. Міжнародні стандарти оцінки (МСО): основні цілі та завдання.
2. Історія та передумови створення МСО.
3. Міжнародний кодекс поведінки оцінювачів.
4. Провідні міжнародні організації оцінювачів.
5. Міжнародний комітет оцінювання стандартів IVSC (International Valuation Standard Committee) та його роль.
6. Стандарти IVSC: структура та зміст.

Література [8; 10; 11]

Практичне заняття 5

Тема 6. Оцінка майна та майнових прав за європейськими стандартами

Мета: ознайомитись з особливостями здійснення оцінки за європейськими стандартами.

Питання для обговорення 1. Законодавство Європейського Союзу і оцінка майна.

2. Європейські стандарти оцінки (EVS).
3. Структура Європейських стандартів оцінки.
4. Європейська асоціація оцінювачів TEGoVA (The European Group of Valuers' Associations).
5. Мета та основні види діяльності TEGoVA.

Література [6; 7; 8; 9; 10].

Практичне заняття 6

Тема 7. Стандарти оцінки країн світу **Мета:** розглянути існуючі світові стандарти у сфері оцінки.

Питання для обговорення

1. Національні організації у сфері оцінки.
 2. Особливості оціночної діяльності країн Європи, Америки та Азії.
 3. Американське товариство оцінювачів.
 4. Японська асоціація оцінювання нерухомості.
 5. Королівське суспільство фахівців з нерухомості RICS (Royal Institution of Chartered Surveyors).
 6. Англійські стандарти оцінки Standards RICS.
 7. Українське товариство оцінювачів (Ukrainian Society of Appraisers).
- Література [8; 9; 10; 11].*

Практичне заняття 7

Тема 8. Гармонізація національних стандартів оцінки з міжнародними

Мета: розглянути завдання та виявити напрямки узгодження національних стандартів з міжнародними.

Питання для обговорення

1. Схожості та відмінності між національними та міжнародними стандартами оцінки.
 2. Завдання та напрями гармонізації стандартів.
 3. Способи узгодження національних стандартів оцінки з міжнародними.
 4. Гармонізація українських стандартів оцінки з міжнародними.
 5. Національні стандарти, що ідентичні європейським стандартам.
- Література [8; 9; 10; 11; 12; 13; 14].*

6. Тренінг з дисципліни

Метою тренінгу з дисципліни «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав» є узагальнення, засвоєння та закріплення знань, отриманих на лекційних і практичних заняттях, формування у студентів критичного мислення для пропонування професійних рішень, щодо стандартизації в сфері оцінки землі та майнових прав.

Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «магістр».

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

3. Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

4. Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Завдання тренінгу

1. Провести оцінку майна за доходним підходом.

2. Провести оцінку майна за витратним підходом.

Оцінювання результатів тренінгу

Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань тренінгу.

7. Самостійна робота

Самостійна робота з дисципліни «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав» виконується кожним студентом індивідуально. Дана робота охоплює основні теми дисципліни і полягає у проведенні оцінки природних ресурсів. Вона представляє собою набір завдань, основною метою яких є виявлення знань студентів щодо стандартизації в сфері оцінки землі та майнових прав. Виконання самостійної роботи є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

Завдання самостійної роботи

Завдання 1. Роль банків у земельних правовідносинах після відкриття ринку землі в Україні

Завдання 2. Цільове призначення земель. Встановлення, зміна, допустимі види користування

Самостійна робота оформлюється у вигляді проєкту (15-20 слайдів презентації) та демонструється студентом під час доповіді.

Оцінювання результатів самостійної роботи

При оцінці результатів самостійної роботи враховуються: глибина та всебічність розкриття змісту поставлених завдань; самостійність, аргументованість, оригінальність викладу матеріалу й вирішення проблеми; відображення власної позиції. Оцінюється самостійна робота за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання кожного із двох завдань роботи.

8. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, тренінг, поточне опитування, тестування, ситуативне моделювання, підготовка і презентація проєктів.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування та тестування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- залік.

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

11. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Стандартизація в сфері оцінки майна та майнових прав» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40%	40%	5%	15%
Поточне опитування	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота
Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений кожного заняття)	Модульна робота по темах 1-8	Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань тренінгу	Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання кожного із двох завдань роботи

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-8
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox, Viber тощо).	1-8
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-8
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-8

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/436-15
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [akon.rada.gov.ua/go/3792-12](http://zakon.rada.gov.ua/go/3792-12)
3. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1952-15>
4. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/3687-12
5. Закон України «Про оцінку земель» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15
6. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>
7. Закон України «Про стандартизацію» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1315-18>
8. Європейські стандарти оцінки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1084-european-valuationstandards-evs-2016>.

9. Мамонов К. А. Методологія оцінки нерухомості : навч. посібник : у 5 ч. / К. А. Мамонов, І. С. Глушенкова, Т. В. Анопрієнко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014. – Ч. 1. Оцінка сільськогосподарських земель. – 191 с.
10. Міжнародні стандарти оцінки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vipro.biz.ua/ru/mezhdunarodnye-standarty-oczenki.html>
11. Національний стандарт №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-п>
12. Національний стандарт №2 «Оцінка нерухомого майна» [Електронний ресурс] - Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-п
13. Національний стандарт № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006п>
14. Національний стандарт №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-п>
15. Пазинич В. І. Оцінка об'єктів нерухомості / В. І. Пазинич, Л. А.Свистун. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 434 с.
16. Палеха Ю.М. Економіко-географічні аспекти формування вартості територій населених пунктів : наук. видання. – Київ : Профі, 2006. – 324 с.
17. Перович Л. М. Оцінка нерухомості: навч. посібник / Л. М.Перович, Ю. П. Губар ; – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 296 с.
18. Постанова Кабінету Міністрів України № 1531 від 11 жовтня 2002 р. «Про експертну грошову оцінку земельних ділянок».
19. Постанова Кабінету Міністрів України № 1540 від 10.09.2003 р. «Методика оцінки вартості майна».
20. Постанова Кабінету Міністрів України № 1554 від 12.10.2000 р. «Методика оцінки вартості майна під час приватизації».
21. Постанова Кабінету Міністрів України № 1891 від 10 грудня 2003 р. «Про затвердження методики оцінки майна».
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. № 843. «Методика нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів».
23. Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення (крім земель у межах населених пунктів) Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах, від 27 січня 2006 року № 19/16/22/11/17/12.
24. Порядок грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів). Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах, № 86/19/148/86/76/88 від 29 серпня 1997 р.
25. Про затвердження методики оцінки майна [Електронний ресурс]:
 постанова Кабінету міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1891. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-п>.
26. Семків В. О. Інтелектуальна власність : підруч. для студентів неюрид. ф-тів / В. О. Семків, Р. С. Шандра; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : Галиц. друкар, 2015. – 278 с.
27. Українське товариство оцінювачів (Офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uto.com.ua/gu>
28. Управління інтелектуальною власністю : монографія / [Цибульов П.М. та ін.] ; За ред. П.М. Цибульова. – Київ : «К.І.С.», 2005. – 448 с.
29. Фонд державного майна України (Офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.spfu.gov.ua/spfu.gov.ua/default.aspx>